

Universiteit
Leiden

The Netherlands

**Het geheim van de ministeriële
verantwoordelijkheid : de verhouding tussen
koning, kabinet, kamer en kiezer, 1848-1905**
Slijkerman, D.S.

Citation

Slijkerman, D. S. (2011, November 29). *Het geheim van de ministeriële verantwoordelijkheid : de verhouding tussen koning, kabinet, kamer en kiezer, 1848-1905*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/18154>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/18154>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Het geheim van de ministeriële verantwoordelijkheid

Het geheim van de ministeriële verantwoordelijkheid

*De verhouding tussen koning, kabinet,
Kamer en kiezer, 1848-1905*

Proefschrift

ter verkrijging van

de graad van Doctor aan de Universiteit Leiden,

op gezag van Rector Magnificus prof. mr. P.F. van der Heijden,

volgens besluit van het College voor Promoties

te verdedigen op dinsdag 29 november 2011

klokke 15:00 uur

door

Diederick Slijkerman

geboren te Hillegom

in 1969

Promotor: prof. dr. H. te Velde

Promotiecommissie: prof. dr. W.J.M. Voermans
prof. dr. H.W. van den Doel
prof. dr. N.C.F. van Sas, Universiteit van Amsterdam
prof. dr. R.A.M. Aerts, Radboud Universiteit Nijmegen
dr. M.J. Janse

Van dit proefschrift is ook een handelseditie verschenen bij Uitgeverij Bert Bakker te Amsterdam onder ISBN 978 90 351 3704 2

Deze uitgave is mede tot stand gekomen dankzij een subsidie van het Prins Bernhard Cultuurfonds en de Gravin van Bylandt Stichting.

© 2011 Diederick Slijkerman
Omslagontwerp Bart van den Tooren
Afbeelding omslag The Royal Collection
Afbeeldingen binnenwerk Haags Gemeentearchief www.haagsebeeldbank.nl

Uitgeverij Bert Bakker is onderdeel van Uitgeverij Prometheus

‘Zo zullen wij allen gezamenlijk een bewust handelende gemeenschap vormen en niet dat surrogaatleven leiden waaraan men zich op het moment in de meeste landen overgeeft, beheerst als het wordt door schijnproblemen en felle strijd om de politieke macht, alsof die zoiets waardevols is. In werkelijkheid ligt het dacht ik anders. Hoe minder toekomstige regeerders zich tot hun taak voelen aangetrokken, des te meer kans is er dat de levensomstandigheden het ideaal benaderen en zich geen conflicten voordoen.’

Plato, *Politeia*, 256

‘Kortom, zowel de monarchistische als de republikeinse staatsvorm is duurzaam gebleken, en bij beide is behoefte gebleken aan wettelijke regulering; want een vorst die kan doen wat hij wil, handelt als een dwaas, en een volk dat kan doen wat het wil, handelt onverstandig.’

Machiavelli, *Discorsi*, 248

Inhoud

- 1 Inleiding: tussen dromen en daden 9
- 2 Het koninklijk initiatief tot de grondwetsherziening van 1848 35
- 3 De Aprilbeweging van 1853: de kloof tussen kabinet-Thorbecke en volk 95
- 4 De Buitenzorgse troon als schavot voor minister Mijer 155
- 5 1867–1868: het buitenlands beleid van minister Van Zuylen onder vuur 239
- 6 1884 en 1901: nieuwe rollen voor staatshoofd en minister-president 323
- 7 Conclusie: ministeriële verantwoordelijkheid als evenwichtsmechanisme 361

Nawoord 393

Noten 395

Literatuur 441

Personenregister 455

Zakenregister 461

Summary 469

Stellingen 475

Over de auteur 479

